

XVIII

a m ž i a u s  
studijos

5

LIETUVOS

Didžioji Kunigaikštystė

Luomas. Pašaukimas. Užsiėmimas



LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

XVIII

a m ž i a u s  
studijos

5

LIETUVOS

Didžioji Kunigaikštystė

Luomas. Pašaukimas. Užsiėmimas

Sudarytoja

RAMUNĖ ŠMIGELSKYTĖ-STUKIENĖ

Lietuvos istorijos  
institutas

Vilnius  
2019

## XVIII amžiaus studijos | Eighteenth-Century Studies

Recenzuojamas tęstinis mokslo leidinys, leidžiamas nuo 2014 m. | Peer-reviewed journal published since 2014.

### Redakcinė kolegija | Editorial Board

Pirmininkė | Editor-in-Chief

Prof. dr. Ramunė ŠMIGELSKYTĖ-STUKIENĖ

Lietuvos istorijos institutas

Atsakingasis sekretorius | Editorial Secretary

Dr. Adam STANKEVIČ

Lietuvos istorijos institutas

Dr. Lina BALAIŠYTĖ

Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Prof. dr. Richard BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI

Europos koledžas Natoline, Londono universiteto koledžas |

College of Europe, Natolin, University College London

Prof. habil. dr. Jolanta GELUMBECKAITĖ

Frankfurto prie Maino Goethe's universitetas | Goethe-Universität Frankfurt am Main

Doc. dr. Liudas GLEMŽA

Vytauto Didžiojo universitetas

Doc. dr. Robertas JURGAITIS

Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija

Prof. habil. dr. Janina KAMIŃSKA

Varšuvos universitetas, Pedagogikos fakultetas | Uniwersytet Warszawski, Wydział Pedagogiczny

Doc. habil. dr. Ilja LEMEŠKIN

Prahos Karolio universitetas, Baltistikos centras | Univerzita Karlova v Praze

Dr. Andrejus MACUKAS | канд. гіст. н. Андрэй МАЦУК

Baltarusijos mokslų akademijos Istorijos institutas |

Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

Prof. habil. dr. Dariusz ROLNIK

Katovičų Silezijos universitetas | Uniwersytet Śląski w Katowicach

Dr. Gintautas SLIESORIŪNAS

Lietuvos istorijos institutas

Dr. Asta VAŠKELIENĖ

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Prof. habil. dr. Andrzej B. ZAKRZEWSKI

Varšuvos universitetas, Teisės istorijos institutas | Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji

**Svetainė internete | Website** <http://www.istorija.lt/journals/xviii-amziaus-studijos/>

### Redakcinės kolegijos adresas | Contact address

Lietuvos istorijos institutas

Kražių g. 5, 01108 Vilnius, Lietuva

El. paštas [smigelskyte.stukiene@gmail.com](mailto:smigelskyte.stukiene@gmail.com)

Knygos leidybą pagal „Valstybinę lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programą“ finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. S-LIP-19-7)

Sponsored by the Research Council of Lithuania

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės

Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Sudarymas, Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, 2019

© Straipsnių autoriai, 2019

© Lietuvos istorijos institutas, 2019

ISBN 978-609-8183-64-1

ISSN 2351-6968

# TURINYS

- Pratarmė / *Ramunė Šmigelskytė-Stukienė* ... 8  
Foreword / *Ramunė Šmigelskytė-Stukienė* ... 12

## TARP PAŠAUKIMO IR UŽSIĖMIMO

### **Andrea Mariani**

- Działalność duszpasterska jezuitów w Wilnie: między reformą trydencką a lokalnymi uwarunkowaniami ... 18  
Ganytojiška jėzuitų veikla Vilniuje: tarp Tridento reformos ir vietos sąlygų. *Santrauka* ... 43

### **Jonas Drungilas**

- Lietuvos mažesniųjų brolių konventualų provincijos kolektyvinis portretas (XVIII a. antroji pusė – XIX a. pradžia) ... 44  
Collective Portrait of the Lithuanian Order of Friars Minor Conventual (late eighteenth–early nineteenth century). *Summary* ... 65

### **Domininkas Burba**

- Livonijos kanauninko, Vilkaviškio klebono Vincento Bakuzičiaus biografija. Keletas XVIII amžiaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės katalikų dvasininko portreto detalių ... 67  
Biography of Canon Priest of Livonia, Parish Priest of Vilkaviškis Wincenty Bakuzicz. A Few Strokes to the Portrait of the Eighteenth-Century Roman Catholic Priest of the Grand Duchy of Lithuania. *Summary* ... 81

## MOKYMAS. MOKYKLOS. MOKYTOJAI

### **Aistė Paliušytė**

- Dailininkų mokymas Radvilų dvare XVIII amžiuje ... 84  
Training of Artists in the Residences of the Radvilas in the Eighteenth Century. *Summary* ... 105

### **Kazimierz Puchowski**

- Pijarskie *Collegium Nobilium* w Wilnie. Korzenie i konteksty ... 107  
Vilniaus pijorų *Collegium Nobilium*. Ištakos ir kontekstai. *Santrauka* ... 143

### **Janina Kamińska**

- Szkoły Wydziału Litewskiego w strukturze szkolnej Komisji Edukacji Narodowej ... 144  
Lietuvos švietimo apygardos mokyklos Tautinės edukacinės komisijos mokyklų struktūroje. *Santrauka* ... 156

## **Ewa Kula**

Wizytacja Adama Kazimierza Czartoryskiego szkół Wołyńskich i Ukraińskich i jej znaczenie dla Komisji Edukacji Narodowej ... 157  
Adomo Kazimiero Čartoriskio atliktos Voluinės ir Ukrainos mokyklų vizitacijos reikšmė Tautinei edukacinei komisijai. *Santrauka* ... 177

## **Olga Mastianica-Stankevič**

Profesinės inteligentijos gimimas: Jono Bobrovskio (1777–1823) gyvenimo ir kūrybos atvejis ... 178  
The Birth of Professional Intelligentsia: Case of Jan Bobrowski's (1777–1823) Life and Creation. *Summary* ... 189

## **LUOMAS. KARJERA. VEIKLA**

### **Valdas Rakutis**

Luomas, pašaukimas ir profesija Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenėje 1775–1794 m. ... 192  
Estate, Calling and Profession in the Military of the Grand Duchy of Lithuania in 1775–1794. *Summary* ... 211

### **Arnaud Parent**

Užsienio mokslininko adaptacija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje: dr. Jeano-Emmanuelio Gilibert'o atvejis ... 212  
Adaptation of a Foreign Scientist in the Grand Duchy of Lithuania: Case of Dr Jean-Emmanuel Gilibert. *Summary* ... 228

### **Lina Balaišytė**

Dailininkas XVIII amžiuje: karjeros galimybės ... 229  
The Artist in the Eighteenth Century: Career Opportunities. *Summary* ... 252

### **Rasa Butvilaitė**

Architektas XVIII amžiaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenėje ... 254  
Architect in the Society of the 18<sup>th</sup> Century Grand Duchy of Lithuania. *Summary* ... 270

### **Auksė Kaladžinskaitė**

Giuseppe Fontana – architektas ir bajoras: giminės istorija ... 271  
Giuseppe Fontana: Architect and Nobleman: the Family History. *Summary* ... 283

## **Bernadetta Manys**

Wileńscy zarębacze w pierwszej połowie XVIII wieku, czyli historyczne „studium przypadku” ... 284

Vilniaus mėsininkai XVIII a. pirmojoje pusėje, arba istorinis „atvejo tyrimas“. *Santrauka* ... 299

## **ANOTACIJOS. RECENZIJOS**

Adam Stankevič. *Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo veikla*

*XVIII a. antrojoje pusėje*, Vilnius, Lietuvos istorijos institutas, 2018. – 527 p. ISBN 978-609-8183-42-9 / *Darius Vilimas* ... 304

*Senųjų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kelių aprašymai.*

*Descriptions of the Old Roads of the Grand Duchy of Lithuania*, parengė / prepared by Algirdas Antanas Baliulis, Tomas Čelkis, Vilnius:

Vilniaus universiteto leidykla, 2018, – 430 p. ISBN 978-609-07-0007-5 / *Ramunė Šmigelskytė-Stukienė* ... 307

*Komisja Edukacji Narodowej 1773–1794*, tom II: *Słownik biograficzny*,

redakcja naukowa: Andrzej Meissner, Agnieszka Wałęga, Warszawa:

Oficyna Wydawnicza ASPRA, 2018, – 774 p. ISBN 978-83-754-5848-0 / *Ramunė Šmigelskytė-Stukienė* ... 312

**Iliustracijų sąrašas** ... 317

**Asmenvardžių rodyklė** ... 319

**Vietovardžių rodyklė** ... 334

## ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

Pirmajame viršelyje panaudota vinjetė iš Lietuvos vyriausiosios mokyklos (Vilniaus universiteto) 1786–1787 mokslo metų paskaitų prospekto *Prospectus lectionum in Alma Academia et Universitate Vilnensi*, Vilnae: Typis Sacrae Regiae. Majestatis, 1786. Vilniaus universiteto biblioteka.

### **p. 196**

Nežinomas XIX a. vidurio dailininkas. Tadas Kosciūška. Spalvota litografija. XIX a. vidurys. Lietuvos dailės muziejus (G-630/a).

### **p. 201**

Dail. Jeanas Aleksanderis Duruy, Pranciškus Smuglevičius. Jokūbas Jasinskis. XIX a. reprodukcija. Lietuvos dailės muziejus (G-4140).

### **p. 207**

Dail. Jonas Kristupas Damelis. Tomas Vavžeckis. XIX a. pirmoji pusė. Tapyba. Lietuvos dailės muziejus (T-505).

### **p. 215**

Jeanui-Emmanueliui Gilibert'ui (1741–1814) skirtas medalis. Autorius Josephas Chinardas (1756–1813). Medicinos ir vaistinės istorijos muziejus Lione (*Musée d'histoire de la Médecine et de la Pharmacie, Lyon*).

### **p. 221**

Paminklas Jeanui-Emmanueliui Gilibert'ui Gardine. Nuotraukos autorius Aleksandras Feduta (*Александр Федута*).

### **p. 232**

Dail. Jonas Nikodemas Lopacinskis. Autoportretas. XVIII a. antroji pusė. Vario raižinys. Lietuvos dailės muziejus (G-441).

### **p. 233**

Dail. Ignacas Karenga. Lietuvos girių tauras. XVIII a. antroji pusė. Vario raižinys. Lietuvos dailės muziejus (G-5881/a).

### **p. 240**

Dail. Gabrielis Ambrosius Donath'as (Augusto II dvaro Dresdene tapytojas). Autoportretas. XVIII a. Rokiškio krašto muziejus (GEK 988; D I/30).

**p. 241**

Dail. Gabrielis Ambrosius Donath'as (Augusto II dvaro Dresdene tapytojas). Autoportretas. XVIII a. Rokiškio krašto muziejus (GEK 1148; D I/26).

**p. 243**

Dail. Ignacas Karenga. Vyskupo Ignoto Jokūbo Masalskio portretas. 1779 m. Vario raižinys. Lietuvos dailės muziejus (G 3761).

**p. 246**

Nežinomas Lietuvos XIX a. dailininkas. Pranciškaus Smuglevičiaus autoportreto kopija. XIX a. pradžia. Lietuvos dailės muziejus (T-1382).

**p. 274**

Fontanų giminės herbas. Ilustracija iš leidinio: Franciszek Ksawery Piekosiński, *Herbarz szlachty prowincyi witebskiej*, Kraków: Drukarnia „Czasu“ Fr. Kluczyckiego i Spółki, 1899, p. 23; Николай Васильевич Шапошников, Гербовник Витебского дворянства, in: „*Heraldica*“: *Исторический сборник*, т. I, Санкт-Петербург: Паровая Скоропечатня Г. П. Пожарова, 1900, p. 171.

**p. 278**

Fontanų giminės herbas. Ilustracija iš leidinio: *Гербовникъ дворянскихъ родовъ царства Польскаго*, часть II, Варшава: Тип. С. Оргельбранда / *Herbarz rodzin szlacheckich Królestwa Polskiego, najwyżej zatwierdzony*, część II, Warszawa: w drukarni S. Orgelbranda, 1853, p. 30–31.